

پیشنهاداتی در خصوص طرح انطباق امور پزشکی با موازین شرعی

نویسنده: مرتضی نیک بخت

علت کمبود نیروی همگن

● وضعیت مطلوب بهداشت و درمان از نظر

اسلام:

- ۱- جداسازی بخشهای زنان و مردان در مراکز پزشکی مخصوصاً بخشهای زنان و مامائی
- ۲- رعایت اخلاق پزشکی و اخلاق اسلامی
- ۳- ارائه خدمات درمانی به بیماران توسط پرسنل همگن
- ۴- احترام به عقاید و اعتقادات مردم
- ۵- رعایت موازین و شئون اسلامی توسط کلیه پرسنل مراکز پزشکی

● استراتژی کلی حاکم بر برنامه انتقال از

وضع موجود به مطلوب

- ۱- نیروی کافی: با توجه به رشد جمعیت، باید پذیرش دانشجوی زن و مرد در رشته های پزشکی و همچنین تأسیس مراکز پزشکی آینده با برنامه ریزی در جهت تأمین نیروهای همگن به حد کافی در نظر گرفته شود.
- ۲- امکانات کافی: برنامه ریزی در خصوص طراحی یک بیمارستان نمونه اسلامی که همه موازین پزشکی و شرعی در آن رعایت بشود، که مستلزم هماهنگی دفتر فنی دانشگاهها، دفتر تجهیزات، دفتر تأسیسات، معاونت فرهنگی و حوزه های علمیه جهت ساخت چندین بیمارستان می باشد.
- ۳- ساختمانهای اطاق عمل - رو به قبله بودن - جداسازی بخشها - جداسازی اسکراب و ...
- ۴- زمان مناسب: جهت نیل به اهداف، برنامه زمانبندی و

از آنجائیکه بنای نظام مقدس اسلام بر پایه ارزشها و قوانین الهی استوار می گردد و اسلام در تمام ابعاد وجودی بشر هم برنامه های مادی و هم برنامه های معنوی ارائه نموده است و بالاخص در نظام مقدس جمهوری اسلامی که بهترین فرصت و زمینه برای اجرای احکام الهی و حصول به اهداف آن فراهم گردیده و خود توفیقی است برای آنان که در این مهم گام برمی دارند و از آنجائیکه خداوند متعال تقوا و اخلاق را بعنوان شاخص بشریت عنوان نموده و انسانها را بسوی کمال انسانیت سوق داده، لذا بر همه مسئولین نظام مقدس جمهوری اسلامی است که سیاستهای هماهنگی در همه ابعاد فرهنگی - نظامی - اقتصادی - اجتماعی - سیاسی - پزشکی و ... در راستای انطباق آن با موازین شرعی و احکام الهی به اجراء گذاشته شود. با توجه به تجارب چند ساله و ارتباط تنگاتنگ با مشکلات طرح انطباق در مراکز پزشکی استان اصفهان نظرات و پیشنهادات خود را خدمتتان تقدیم می دارد. امید است گامی مؤثر جهت تحقق اهداف عالی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که همانا اجرای موازین شرعی است برداریم.

● اساسی ترین اشکالات وضع کنونی امور

پزشکی از نظر اسلام

- ۱- عدم رعایت موازین شرعی و دستورات الهی بطور مطلوب در مراکز پزشکی
- ۲- عدم احترام به شخصیت مذهبی و اعتقادات مردم در خصوص نحوه ارائه خدمات درمانی بطور مطلوب به آنان
- ۳- عدم اطلاع کافی کادر پزشکی - پیراپزشکی و پرستاری از فتاوی مراجع در ارتباط با مسائل بیماران و مسائل شرعی
- ۴- سلب آسایش و آرامش بیماران و کادر مراکز پزشکی به

افکار عمومی و آموزش کافی آنان و رعایت شخصیت مذهبی افراد و احترام به نوامیس و حرمت زنان و بیماران می تواند پشتوانه عظیمی در جهت اجرای طرح انطباق در مراکز پزشکی باشد. برخلاف نظرات احتمالی بعضی که آموزش کافی طرح انطباق به مردم را باعث اصطکاک و برخورد می دانند. به قول حضرت امام خمینی (ره) که فرمودند «ما امیدواریم به روزی برسیم که پرستاران مرد از مرد و پرستاران زن از زن پرستاری نمایند» این پیامها باید به مردم داده شود که خود نیز از مجریان طرح انطباق در مراکز پزشکی و جامعه خودشان باشند. مشکلاتی که در خصوص طرح انطباق می توان به آن اشاره نمود:

- ۱- عدم آموزش طرح انطباق (آموزش طرح انطباق باید در تمام سطوح کادرهای مراکز پزشکی از پزشک تا خدمه انجام شود)
- ۲- موجود نبودن پرسنل همگن به اندازه کافی
- ۳- عدم اطلاع کافی مردم از طرح انطباق
- ۴- اشکالات ساختمان فیزیکی مراکز پزشکی (مهندسی طرح انطباق)
- ۵- اشکال در آموزش عملی پزشکی
- ۶- عدم اطلاع کافی کادر پزشکی از مسائل شرعی (حدود آزادی پزشک - محرم بودن پزشک - تعریف ضرورت از دیدگاه فقه اسلامی و ...)
- ۷- کمبود پزشک متخصص زن
- ۸- عدم امکانات کافی در خصوص اجرای طرح انطباق
- ۹- عدم رسیدگی کافی به کادر پزشکی و پیراپزشکی در مراکز پزشکی
- ۱۰- عدم پشتیبانی کافی از اجرای طرح انطباق

● عوامل مؤثر بر پیشرفت اجرای طرح انطباق

- ۱- آموزش طرح انطباق
- ۲- گنجاندن درس اخلاق پزشکی و طرح انطباق برای دانشجویان پزشکی و پیراپزشکان
- ۳- پشتیبانی قاطع مسئولین وزارتخانه و رؤسای دانشگاهها از

نظارت کافی الزامی است.

● نگرش جامعه پزشکی به ضرورت اجرای طرح انطباق

- مطلوب نبودن رعایت اخلاق پزشکی
- سلب آسایش و آرامش در خصوص پرستاری بیماران زن توسط پرسنل غیرهمگن برای بیماران و کادر پزشکی
- عدم احترام به شخصیت مذهبی و عقاید مردم
- عدم فضای مناسب برای تفکیک بیماران زن و مرد

پیامدهای مثبت و منفی اجرای طرح انطباق:

● پیامدهای مثبت

- ۱- اجرای احکام و قوانین الهی و احیاء فرهنگ روح بخش اسلام
- ۲- آسایش و آرامش خاطر برای کادر پزشکی و بیماران در خصوص ارائه خدمات درمانی توسط پرسنل همگن
- ۳- احترام به اعتقادات مردم
- ۴- ایجاد محیط سالم اسلامی

● پیامدهای منفی

در اثر عدم آموزش کافی و عدم اطلاع از قوانین و مقررات الهی توسط بعضی از اعضاء کادر پزشکی - پیراپزشکی و پرستاری، ممکن است نظراتی مبنی بر دست و پاگیر بودن اجرای طرح انطباق در مواقع ارائه خدمات درمانی به بیماران (مخصوصاً بیماران اورژانس) مطرح شود که همانطور که گفته شد با شناخت از احکام الهی (مسئله ضرورت رسیدگی کامل به بیمار جهت احیاء او) که از تأکیدات اسلام است بسیاری از مسائل را حل خواهد کرد. رسیدگی به بیماران و نجات جان آنان مغایر با دستورات الهی نمی باشد.

● نقش آگاهیهای مردمی در اجرای طرح انطباق

بدون تردید شناخت فرهنگ مردم هر منطقه و احترام به

اسلامی را همراه با احکام و مسائل جدیدی که برای جهان پزشکی در عصر حاضر پدید آمده است، مورد بحث و بررسی قرار دهد. این سری کتاب توسط استاد محترم آقای بی آزار شیرازی با همکاری عده ای از پزشکان نگارش یافته است. مجلدات ۱ و ۲ و ۳ این سری بترتیب تحت عناوین بهداشت، مسائل درمانی، طب روحانی نگارش یافته و توسط انتشارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی منتشر گردیده است.

● مجموعه مقالات سمینار دیدگاههای اسلام

در پزشکی :

این کتاب، مجموعه مقالات سمینار دیدگاههای اسلام در پزشکی، برگزار شده در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی مشهد در اسفندماه ۱۳۶۸ می باشد.

● استفتائات پزشکی :

یکی از عناصر اصلی و حساس در شکل گیری حیات انسانی، علم طب و موضوع طبابت است. بقاء نسل بشر و حیات انسانی در گرو این امر حیاتی یعنی طبابت می باشد و طبیبان، انسانهای شریف و والایی هستند که برای سلامت انسانها و بهبود حال آنان تلاش کرده و در راه سلامتی نوع انسانی می کوشند.

پزشکانی در تمدن و زشت جامعه اثر مستقیم دارند که دارای دو خصوصیت و امتیاز باشند و آن دو صفت اخلاق الطیبه و فقه الطیبه است. این دو خصوصیت است که به طب و طبابت بهره می دهد و طبیب در پرتو این دو امتیاز از ارزش و اعتبار فوق العاده ای برخوردار می گردد.

این کتاب مجموعه ای از مسائلی است که از سوی دانشکده های پزشکی و از جانب پزشکان محترم از محضر مرحوم آیت ... العظمی گلپایگانی (ره) سؤال شده که ایشان پاسخ آنها را به آیت الله آقای حاج شیخ لطف الله صافی محول کرده اند و ایشان پاسخ داده اند.

این کتاب در چند فصل شامل مسائل مربوط به تشخیص و درمان ۱- مسائل مربوط به هزینه درمان ۲- مسائل مربوط به معاینات ۳- مسائل مربوط به پیوند اعضا ۴- مسائل مربوط به تشریح ۵- مسائل مربوط به دوران بارداری ۶- مسائل مربوط به اعمال جراحی ۷- مسائل مربوط به ضمان طبیب ۸- مسائل مربوط به نازایی ۹- مسائل متفرقه، نگارش یافته و توسط انتشارات دارالقرآن الکریم به چاپ رسیده است.

بخشهای اصلی آن عبارتند از:

- ۱- اخلاق پزشکی
 - ۲- منابع و مشاهیر پزشکی در تمدن پزشکی
 - ۳- بررسی احکام فقهی در پزشکی
- در هر کدام از بخشهای کتاب بطور مشروح مقالات مربوط به موضوعات فوق آورده شده است. این مجموعه توسط آقای دکتر سیدحسین فتاحی معصوم گردآوری شده و توسط مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد به چاپ رسیده است.

● گزیده احکام عملیه اسلام و کاربرد آن

در مراکز درمانی و آموزشی

عمل به فرائض عبادی، از وظائف

مهم هر فرد مسلمان به شمار می رود، و از

آنجایی که مقدمه عمل آموختن است،

بنابراین فراگیری احکام و دستورات مربوط به آن نیز از واجبات مسلم خواهد بود، زیرا انجام فریضه به قصد عبادت ذات اقدس احدیت، وقتی مورد رضایت اوست که مطابق خواست او باشد.

با این دیدگاه دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران، بر آن شد تا با تشکیل تیمی زیر نظر فردی متخصص، سعی در جمع آوری مطالب مربوط به کاربرد احکام عملیه اسلام در مراکز درمانی و آموزشی نماید.

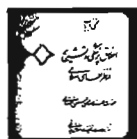
در این کتاب سعی شده است که مطالب تخصصی منطبق با ضرورت احکام ثبت گردد.

این کتاب توسط سرکار خانم شمسی کاظم پور،

● اخلاق پزشکی و تشریح از نظر علمای

اسلامی

انسان بالطبع مدنی است و خواهان مدینه فاضله است، تا زندگی با آسایش داشته باشد. مدینه فاضله را ارکانی است که باید هر یک در حد خود سخت استوار و

پایدار باشد، تا مدینه فاضله صورت پذیرد و تشکل یابد، و یا مدینه بسان پیکری است که اعضاء آن بنی آدمند و این افراد را تن و روان است. لاجرم برای بهداشت هر یک، پزشکی ویژه باید: پیکر اجتماع را حکومت عدل الهی، روان را عالم پارسای دینی و تن را طبیب بصیرت‌فرا (قسمتی از متن کتاب اخلاق پزشکی و تشریح از نظر علمای اسلامی)

(این کتاب توسط استاد علامه آیت ا... حسن زاده آملی تألیف گردیده و شامل بخشهای ۱- دیباچه ۲- رساله ای در باب اخلاق پزشکی ۳- رساله ای در باب علم تشریح ۴- گفتگوی استاد با آقای ژان میشو (معاون کمیته ملی اخلاق پزشکی فرانسه و عضو شورای مدیریت اخلاق پزشکی جامعه اروپا) می باشد. کتاب اخلاق پزشکی و تشریح توسط مرکز مطالعات و تحقیقات اخلاق پزشکی معاونت فرهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی منتشر گردیده است.

سرکارخانم فاطمه نوغانی و سرکار خانم بهناز زرین کلک تحقیق و تألیف گردید و بوسیله دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران منتشر شده است.

جلد دوم این کتاب مشتمل بر فتاوی ۶ تن از مراجع عظام در زمینه های مربوطه بوده و به زودی در اختیار علاقمندان قرار می گیرد.

● المسائل المستحدثة:

در این کتاب مجموعه ای از پرسشها و پاسخ به آنها در مورد مسائل مستحدثة، مطابق با فتاوی حضرت آیت ا... آقای

سید یوسف مدنی تبریزی، آورده شده است.

بخشی از این کتاب به مسائل و احکام مربوط به حرفه پزشکی پرداخته است و شامل فصلهایی چون احکام مربوط به پیوند اعضاء، احکام مربوط به تغییر جنسیت، احکام مربوط به سقط جنین، مسائل مربوط به تلقیح و بعضی مسائل دیگر در همین رابطه می باشد.

کتاب فوق توسط انتشارات اسماعیلیان - قم - منتشر شده است.

بارعایت موازین اسلامی، تقدس محیط بیمارستانی را حفظ کنیم.